Проф. др Љубиша Р. МИТРОВИЋ
професор емеритус
Филозофски факултет
Универзитет у Нишу

УДК 329.12:316.324
316.482.3:364.662
- оригинални научни рад -

Дуња ВЕЛИЧКОВИЋ
Сарадник Центра за балканске студије, Ниш

НЕОЛИБЕРАЛИЗАМ, НЕЈЕДНАКОСТИ И СОЦИЈАЛНИ СУКОБИ*

Сажетак: У раду се анализирају процеси транзиције у постсоцијалистичким друштвима на Балкану, њихове импликације на промене у друштвеној структури, на раст и заоштравање друштвених неједнакости и сукоба. Присилна транзиција и модел неолибералне зависне модернизације на Балкану довели су до африканизације, периферизације, реколонизације и протекторизације земаља овог геопростора. У свом прилогу аутори дају приказ феноменологије и етиологије „транзиције без социјалне одговорности“ и њихове последице на социјално-класне односе, у систему расподеле друштвене моћи економског богатства/сиромаштва. У центру овог рада су социјалне неједнакости, генеза структура и динамика класних сукоба на Балкану, са посебним освртом на бивши југословенски простор.

Резултати емпиријских истраживања указују на све већи раст и густину конфликта у социјалној сфери, њихову изразиту оштрину и прерастање у антисистемске. Аутори разматрају актуелна збивања – „радничке буне“, „устанке сиромашних“ на Балкану (случај социјалног бунта/огорчених у федерацији БиХ), као и трансформације од потенцијалних „конфликата по себи“ у отворене сукобе/„социјални рат“ између многобројне класе – новог „трећег сталежа“ депривираних/осиромашених „санкилота“ и тајкунско-олигархијске мањине, новобогаташке компрадорске и политократске класе; између раје губитника и нових транзиционих добитника/профитера.

У закључним разматрањима, аутори проблематизују питање могућих праваца/сценарија исхода савремене глобалне кризе и стратегије деловања друштвених актера у свету и на Балкану. Такође, указују на потребу промене парадигме у савременој конфликтологији од системске/функционалистичке ка неомарксистичкој/акционалистичкој.

Кључне речи: неолиберализам, неједнакости, сиромаштво, класни сукоби, алтернативе.

I Неолиберализам и социјалне неједнакости у свету

Неолиберализам је идеологија тржишног фундаментализма у чијем је средишту слободно деловање тржишних законитости, економија без граница, а циљ профит изнад човека. Оваква филозофија и стратегија дру-

* Прилог је резултат ауторових истраживања на макропројекту *Традиција, модернизација и национални идентитет у Србији и на Балкану у процесу европских интеграција* (179074), које реализује Центар за социолошка истраживања Филозофског факултета Универзитета у Нишу, а финансира Министарство за просвету и науку РС.

штвеног развоја, произведена у радионицама економске Чикашке школе, а подржана од стране англо-саксонског естаблишмена (Реган, Тачер) од 1980. године шири се светом. Под фирмом привредних и друштвених реформи врши се присилна транзиција институција економског, политичког и друштвеног живота, реструктуирање и потискивање модела социјалне државе и форсирање монитаристичке економске политике, која је у функцији интереса крупног капитала и финансијске буржоазије, као доминантне фракције савремене буржоаске класе. На овом фону извршена је деструкција капацитета реалне економије (у чијем средишту су били развој привреде, посебно индустрије, повећање продуктивности рада, висока запосленост и респектибилни стандарди у радном и социјалном законодавству).

Неолиберална стратегија развоја утемељена је на мантри следећих принципа: приватизација, дерегулација, либерализација и модернизација. Остваривање ових принципа потпомогнуто је економским и ванекономским факторима (ММФ, Светска банка, војно-политички центри моћи, САД, ЕУ, НАТО). Широм света, а посебно у земљама у развоју и транзицији, под фирмом реформе и модернизације привредног система, деловале су „плаћене економске убице“ (Џ. Перкинс), које су спроводиле „доктрину шока“ на курсу реализације пројекта убиственог капитализма катастрофе (Н. Клајн). Као резултанта ове експанзије неолибералне идеологије у свету и спровођења присилне транзиције и модернизације, многе земље и региони уведени су у дужничко ропство. На овим просторима извршена је деструкција индустрије и осталих привредних капацитета реалне економије и утрт је пут зависној модернизацији, чија је суштина реколонизација и подређивање ових земаља и региона диктатури крупног капитала. У овим земљама на делу је социјалдарвинизација друштвених односа, у форми генерисања енормних облика експлоатације, јачања социјалних и регионалних неједнакости, противречности и сукоба (између класа, богатих и сиромашних, региона Север – Југ). У савремености заоштрени су бројни облици социјалних сукоба, који се трансформишу у праве *социјалне ратове* – као форма грађанског-класног рата у свету, о чему је својевремено писао познати руски филозоф и социолог Александар Панарин у својој студији *Рат богатих и сиромашних* (Панарин, 2007). Такође, о овом феномену писали су и западноевропски и амерички социолози М. Чусудовски (*Глобализација сиромаштва*) и Н. Клајн (*Доктрина шока*) (Клајн, 2007).

Неолиберална филозофија развоја и моноцентрични глобализам у савремености све више социјалдарвинизују друштвене односе у глобалном, регионалном и националном развоју. Упоредо са ширењем лепезе социјално-класних сукоба расту и етно-политички и идентитарни сукоби. Ови последњи се користе често за преусмеравање пажње маса/грађанства од пошастии нараслих социјалних пожара који избијају из срца савременог капиталистичког начина производње и све заоштрених односа између рада и капитала. Социолошке анализе показују све већу дистанцу између друштвених класа, нација и региона.

Табела 1: Дубина социјалне поларизације света

Светска популација	Светско богатство
Најбогатији 20 %	82,7%
Други 20%	11,7%
Трећи 20 %	2,3%
Четврти 20 %	1,9%
Најсиромашнији 20%	1,4%

Извор: D.Held&A.McGrew, *Globalisation/Anti-Globalisation*, Polity Press, Cambridge, 2002, str. 82.

Анархистичка глобализација (Ж. Атали) и неолиберална стратегија развоја, главни су генератори савремене кризе. Иако су глобализација и светско економско напредовање од 1982. године повезани са применом неолибералних поставки, треба истаћи да је развој последњих година све више условљен све већом нестабилношћу земаља и грађана. У вези са тим, Макс Оте у својој студији *Слом долази*, између осталог, пише: „Никада није живело толико богатих људи на земљи, али никада у исто време није било толико пуких сиромаша без икакве наде или достојанства“ (видети: Оте, 2009: 36). Неолиберална глобализација је сама по себи, даље пише М. Оте „створила један велики економски мехур који било брзо или спорије мора да се распрсне... Успон у протеклим годинама био је највећим делом варка, углавном надимањем масе новца“ (Оте, 2009: 37). На делу је била не стварна него виртуелна економија, од које су профитирали мегакапитал, халапљива финансијска буржоазија и менаџерска *хиперкласа* (Ж. Атали). Пре тридесет година менаџер је зарађивао у САД 43 пута више од обичног радника, данас је тај однос 1:411, док је тај однос у Европи 1960. године износио 1:30, а данас 1:300. Менаџери су постали, каже професор М. Оте, феудалци нашег доба, а савремено друштво претворило се у социјалдарвинистичку џунглу, у којој се делује на принципу „ждери и буди прогутан“, и у коме су банкари изгубили осећање за солидарност и одговорност (видети: Оте, 2010: 72-74).

У савремености „неолиберализам је досегао тачку у којој ничим неспутано тржиште почиње да наноси штету привреди“. Хипертехнолошка развијеност света дошла је, како пише М. Кастелс, у сукоб са социјалним субразвојем; односно савремено капиталистичко друштво суочено је са дефицитом друштвене солидарности. Ту чињеницу Е. Морен дефинише као кризу човечанства које није способно да буде човечно. О тој кризи илустративно говоре подаци о социјалним неједнакостима и регионалним диспропорцијама између сиромашних и богатих, Севера и Југа, које енормно расту у последње две деценије.

Из такве англосаксонске, неолибералне стратегије развоја произведени су у савременом свету и актуелна економска криза и грађански рат између богате привилеговане мањине и већине сиромашних, депривираних народа и делова света (А. Панарин). У овом контексту, као последица такве стратегије, ми данас имамо не само наглашени раст диспропорција између развијених и неразвијених делова света већ и *обнову социјалног*

питања и у развијеним земљама светског центра, па и у самој Европи, која је дуго била узор социјалдемократског развоја, а која је у последње две деценије, под утицајем неолибералне идеологије, почела да демонтира модел социјалне државе и напушта циљеве и вредности социјалдемократског друштва.

Треба јасно рећи да је актуелна криза структурног и дугог таласа и да се она не може решити без радикалне измене концепције развоја, тј. напуштања неолибералне стратегије друштвеног развоја. У супротном, човечанство ће се суочити са још жешћим последицама кризе у економији, али и у другим сферама друштвености, све до радикалног заоштравања међународних односа, регионалних и глобалног конфликта.

II Транзиција у периферни капитализам, реколонијација/африканизација и ребалканизација Балкана

Геополитики положај Балкана кроз историју и савремености представља мост међу цивилизацијама, између Истока и Запада, Југа и Севера. На овом геопростору вековима се производи „вишак историје“. На њему се сучељавају геостратешки интереси великих играча европске и светске политике. Из оваквог геополитичког положаја и геоисторије произведена је измешаност културних идентитета, али и својеврсна култура насиља/смрти.

Постсоцијалистичка *транзиција без социјалне одговорности*, у последњих 20. година, у форми неолибералне зависне модернизације извргла се на овом геопростору у производњу зависних друштава, у реколонијацију, периферизацију и протекторацију. Марионетске владе, форсирајући пројекат „ЕУ – без алтернативе“, утрле су пут подређивању Балкана, корпорацијским интересима ТНЦ и глобалној подели рада. Упоредо са овим процесима евроинтеграције на овом геопростору тече процес НАТО-изације Балкана (видети: Митровић, 2014).

Актуелна економска криза убрзано захвата Балкан. Његове земље су данас финансијски презадужене код ММФ-а и Светске банке и брзо тону у дужничко ропство, а актуелне псеудоелите изнова улазе у кредитна задуживања, не да би подстакле убрзани развој земаља већ да би преживеле на власти, задужујући будућа поколења.

Социолошка анализа двадесетогодишњег биланса *транзиције* на Балкану показује да су бивше постсоцијалистичке земље, у овом периоду, доживеле не само геостратешку промену, већ и својеврсни цивилизацијско-развојни суноврат од средње развијених земаља – у зону зависних друштава субразвоја и периферизације. Наиме, по свим индикаторима развијености, ове земље су данас испод нивоа свог развоја из 1989. године. Узмимо, на пример, учешће индустрије и грађевине у бруто друштвеном производу (у процентима), у ери транзиције, земаља средње и југоисточне Европе, па ћемо се суочити са њиховим радикалним падом: тако, на пример, у Чешкој је 38,3%; у Словачкој 35,0%; у Румунији 34,5%; у Словенији

34,1%; у Пољској 31,7%; у Бугарској 31,5%; у Мађарској 30,7%; и у Србији 29,1% (*Евростат годишњак*, 2008: 104). Као што показују ови подаци, суочени смо са радикалном деиндустријализацијом ових земаља у којима је пре 1989. индустрија партиципирала са преко 50% у друштвеном производу.

Табела 2. Задуженост земаља Балкана по становнику (у еурима)

	2007.	2010.
Србија	503	650
Црна Гора	963	1500
Хрватска	3495	4000
Б и Х	609	850
Македонија	358	580
Словенија	3280	3570
Румунија	795	1200
Грчка	7920	8100
Бугарска	850	1150

Извор: Финансијски портал каматица, НИН, број 3094. 15. 04. 2010, стр. 21.

Највећу задуженост по становнику на Балкану, као што показују подаци из табеле, има Грчка, затим Хрватска и Словенија, а најмању Македонија.

Табела 3. Дугови – лоши другови

	Укупан дуг (у еврима)	Дуг по станов. (у еврима)	Дуг у односу на БДП (%)
Шпанија	432,1 млрд	9600	54,3
Португалија	110,4 млрд	10.400	72,4
Грчка	237,2 млрд	21.150	112,6
Србија	24 милијарде	3000	74,1

Извор: НБС, *НИН*, број 3092, од 01. 04. 2010., стр. 21.

Без обзира на разлику у подацима (јер они проистичу од различитих извора), очигледно је да се ради о енормном расту задужености балканских земаља и израженој тенденцији њиховог уласка у дужничко ропство, са многобројним последицама по њихов даљи развој али и стабилност у региону. Ваља, међутим, истаћи да због глобализације кризе, као што пракса показује, крах банака на Волстриту није остао само амерички проблем, већ је постао светски. Тако, данас бројни аутори пишу да: „Грчка криза долази у Америку, јер је она фискална криза Западног света“ (Нил Фергусон), а И. Волерстин пише да је садашња криза светска и структурна, те да је „Грчка збрка, еврозбрка, збрка западних нација и светска збрка... њу ће чак и Кина осетити“ (Волерстин, 2010: 2).

III Феноменологија актуелних социјалних сукоба на Балкану (различити контроверзни приступи социјалним сукобима у БиХ)

Социолошке анализе биланса транзиције на Балкану показују, преко низа индикатора, да је овај простор у последњих 20 година доживео праву привредну и социјалну девастацију. Она се, између осталог, огледа

не само у поништавању тековина социјалистичке модернизације (тј. деструкције индустрије и великих привредних система) већ и у масовној незапослености, осиромашењу становништва, драстичном повећању социјалних неједнакости између класа (богате мањине тајкуна/олигарха и оргомне већине депривираног становништва). Из оваквог социјалног контекста, нараслих социјалних неједнакости, произилазе бројне друштвене противречности и сукоби.

Анализа динамике *регионалне конфликтологије на Балкану* у последњих 20 година указује на три етапе у њиховом расту и развоју од етно-политичких до ратних, и од ратних ка социо-класним конфликтима. На структуру и динамику ових конфликта указивали смо у другим нашим радовима, као што су о томе писали и други наши социолози (видети: Митровић, 2008. и Видојевић, 1993).

Груба периодизација балканских конфликта крајем 20. и почетком 21. века могла би се редуковано представити у три етапе: 1. подстицање етнополитичких сукоба (крајем 80-их и почетком 90-их година 20. века); 2. време ратних сукоба (90-их) и 3. време актуелних социјално-класних сукоба (данас).

Актуелни сукоби на Балкану (пример „социјалног рата“ у Босни, у прве две недеље фебруара 2014. године – од радничке Тузле до Сарајева; од кантоналних центара до Федералног центра) само показује да ескалација класно-социјалних сукоба тек долази, те да су они везани за природу „капитализма катастрофе“, који се данас реализује на овом простору у форми реколонизације, периферизације и африканизације. Елите и марионетске псеудоелите, које теже што бржем интегрисању Балкана под кишобраном евроатлантских интеграција, у ствари желе да сачувају себе, своје интересе и пацификацијом конфликта да држе у покорност овај регион.

У односу на актуелне и масовне конфликте који су избили у Босни, посебно у федерацији Босне, изражена су *три виђења/приступа* о узроцима и природи ових конфликта:

а) Први приступ је *геополитичко-геостратешки*. Протагонисти овог приступа сматрају да су сукоби иницирани и аранжирани споља (од центара моћи), ради рушења, прекрајања Дејтонског споразума, а посебно ради дестабилизације, десуверенизације и потапања Републике Српске – у унитарни концепт БиХ. Представници оваквог виђења у тзв. босанској буни, пренаглашено виде само геополитички аспект, а подцењују реални жарисни синдром социјалних сукоба који је везан за масовно осиромашење становништва, путем плљачкашке приватизације. Они сматрају да је на делу процес инструментализације овог социјалног сукоба у геостратешке сврхе, тј. ради промене институционалног/конституционалног уређења БиХ.

б) Други приступ бисмо могли назвати *етно-политичким*. Протагонисти овог приступа сматрају да је социјални конфликт само повод ради докрајчивања/завршавања недовршеног обрачуна у турском региону „недовршеног рата“ и „недовршеног мира“ на Балкану. У том смислу, на овај актуелни конфликт се такође гледа са становишта инструментализа-

ције сукоба од стране националних елита у њиховом обрачуна (у борби за премоћ). Речју, овај социјални конфликт усмерен је ка смени актуелних елита „дахија“, на принципу „сјаши курта да узјаше мурта“.

в) Трећи приступ је *социјално-класно конфликти*. Протагонисти овог приступа сматрају да је конфликт израз бунта осиромашеног и транзицијом опљачканог народа (раје), губиташа у транзицији, који чине већинско становништво у односу на мањину тајкуна, олигарха, који су добитници. Наиме, као што је познато, неолиберална „транзиција без социјалне одговорности“ највећи део становништва довела је у положај депревираног, осиромашеног, маргинализованог. На простору БиХ највећи је проценат незапосленог становништва и оних који се налазе на граници или испод границе сиромаштва.

Према извештајима Светске банке и публицистичким коментарима земље југоисточне Европе суочене су, после ескалације светске економске кризе из 2008. г., са наглим успоравањем привредног раста, са све већом стопом сиромаштва и незапослености у односу на земље источне Европе и централне Азије. Посебно је драматична ситуација у БиХ, где према подацима Светске банке, око 40% становништва живи на граници сиромаштва, док је 18,5% испод линије која означава критично становништво. Сиромаштвом је у БиХ погођено 566 025 грађана, с месечним приходом до 205 км, скоро половина становништва која живи на граници сиромаштва. Аналитичари тврде да је тренутно број гладних идентичан броју гладних из ратних 90-их година. Такође, више од 550 000 је незапослених, а стопа незапослености стално расте и сада износи 44,5% (*Вечерњи лист*, 2013).

Из овакве масе осиромашеног, незапосленог, обезвређеног и ратом ојађеног света створен је жаришни синдром узрочна матрица за социјални бунт, који се од радничког бунта почео претварати и у политички, од бунта против сиромаштва и у борбу за промену отуђеног бирократског система.

По свим индикаторима (неразвијености, сиромаштва, масовне незапослености, ратне трауматичности, услед етничког чишћења/премештања, искорењености, безавичајности становништва и споре постконфликтне санације/транзиције) Босна је, на простору бивше Југославије и Балкана, још увек најтруснији део региона недовршеног мира. Стога није случајно што је, најпре, босански лонац прокључао, јер је овде, како каже професор Сарајевског универзитета др Здравко Гребо „вода дошла до грла“ (*Политика*, 2014: 4). У вези са социјалним протестима и дешавањима у Босни такође, београдски публициста Бошко Јакшић у чланку *Бесна Босна*, између осталог, пише: „Босна је гладна на три језика“. Знају да њихов противник нису етничке групе већ политичари „националистичке елите“. Зато у њиховом бунту нема ништа етничког. Он је наднационалан, надрелигиозан“ (Јакшић, 2014: 6).

Социолошким речником речено, у БиХ су противречности убиственог капитализма периферије, или тачније капитало-феудализма, најоштрије дошле до изражаја. Оне су се морале, пре или касније, излити изван институционалног поретка, било у форми масовне босанске буне или још

радикално-револуционарној. Јер, као што је познато из историје, у Босни су устанци увек били најексплозивнији. И национални и класни. У вези с тим београдски социолог проф. др *Тодор Куљић* указује да се „на овом простору регионални политичари надмећу већ четврт века у преусмеравању класног бунта у одбрану нације... Лишен револуционарног пројекта, масовни удар гладних у Босни ће се вероватно и завршити као ефемерна буна... Зашто? Зато што су се све силе савременог света удружиле против класног. И Бри-сел, и Сарајево, а изгледа и Београд... Сва су звона зазвонила на аларм. Класно прети националном. Позор! Здружени страх свих владајућих у региону, чија легитимност почива већ дуго на чувању националног и на маргинализо-вању класног, вероватно ће савладати најновији удар гладних и поново га преусмерити ка чувању националног“ (Куљић, 2014).

Посматрајући социолошки актуелни босански социјални бунт, може се рећи да је он комплексан и вишеслојан. Потпунија верзија истине о њему свакако је везана за својеврсну *синергију* деловања трију фактора односно варијанти сценарија, а посебно трећег и првог. Чини ми се да се у овом случају сиромаштво, социјално незадовољство може искористити и за увођење „принудне управе“ у БиХ од стране тзв. међународних снага, чиме би се утро пут и могућем прекрајању Дејтона. По свим облицима испољавања, „тузлански устанак“ гладних има социјално-раднички узрок/карактер протеста, али се он даље трансформисао и у политички сукоб у борби за директну демократију, а против отуђене партократске класе (преко пленарних скупова, грађана/ маса ванпартијаца, њиховог про-тестног зборована у 20-ак градова широм федерације БиХ: Тузла, Сараје-во, Зеница, Бихаћ, Добој, Брчко, Мостар, Јајце, Бугојно, Грачаница, Ораш-је, Живинице, Сански Мост, Приједор, Цазин, Какањ, Приједор, Коњиц, Бања Лука...). О томе говоре и пароле, али и медијски извештаји (*нова хусинска буна, лопове у затворе, опљачкали сте земљу, морате платити рачуне, револуција...*).

Но, имајући у виду сложеност овог региона, и тенденцију убрзања историје на Балкану, која се често подстиче споља, геостратешком игром страних центара моћи, даљи исход овог социјалног конфликта зависиће од баланса унутрашњих и спољашњих фактора. Да ли ће овај конфликт, који је примарно усмерен према политократској класи, која данас марионетски влада Босном, довести до промене стратегије транзиције/ развоја до своје-врсне *транзиције транзиције*, и утрти пут одрживом развоју са социјалном одговорношћу (социјал-демократском моделу), или ће пак бити инстру-ментализован за геостратешке циљеве спољних центара моћи ради држања под контролом овог простора, остаје да се види.

Уместо закључка: Зашто је неопходна промена парадигме у савременој конфликтологији?

Савремена криза, иза бројних облика медијске манипулације, разот-крива скривено лице неолибералног, предаторског глобалног „капитализма катастрофе“. Она на видело показује да његов бандитски режим, у складу са

лозинком „профит изнад људи“, ради за мањину плутократско-технократске класе, посебно фракцију финансијске буржоазије, која данас неконтролисано влада светом. Такав систем, свет социјалдарвинизује, хијерархизује и сегрегише, на „златну милијарду“ богатих и остатак лумпенпланете, глобализује сиромаштво и радикализује кризу. Његове дубоке, системске, антагонистичке противречности између рада и капитала траже разрешење, показујући да је мантра о „безалтернативности капитализма“ новоидеологизовани мит нове деснице која је апологет савременог капитализма.

За научно разумевање друштвених сукоба у савремености, *конфликтологија* мора напустити владајући системски/функционалистички приступ овој проблематици и *обновити неомарксистички приступ конфликтима*. Време је да се схвати да се иза тезе западних теоретичара о дезидеологизацији, о крају историје и етно-политичким идентарним сукобима и сукобу цивилизација, скрива идеологија и геокултура западног „геофашизма“ (Ј. Галтунг), ради одбране неоимперијалног интереса транснационалних компанија, њихове експанзије у новој реколонизацији света, расподели и контроли капиталним ресурсима.

Неомарксистичка теорија светско-системске анализе и зависне модернизације и неједнаке размене рада и савремених класних сукоба (Волерстина, А. Г. Франка и С. Амина) има теоријско-методолошки научни потенцијал за разумевање реалне дијалектике савремених конфликта, њихове структуре, динамике и путева превладавања на путу ка социјалдемократском моделу и будућој посткапиталистичкој алтернативи друштвеног развоја човечанства.

Постаје све извесније да структурална радикална социјална криза савременог света тек долази и да њени најдубљи социолошко-антрополошки корени леже у експлоататорском карактеру капиталистичког начина производње, у чињеници да *човечанство није довољно човечно* (Е. Морен). Стога „ако не кренемо другим путем изгубљени смо“ (Н. Тинбергер). Искорак из кризе и даљи одрживи развој и стабилан мир у свету нису могући без опредељења/борбе човечанства за нову посткапиталистичку алтернативу. Јер, како рече Силвио Лула, „нема глобалног мира у свету без глобалне правде“!

Литература

1. Видојевић, З. (1993). *Друштвени сукоби од класних до ратних*. Београд.
2. Волерстин, И. (2009). Пропаст капитализма?. *НИН*, број 3031, 29. 01. 2009.
3. Јакшић, Б. (2014). Бесна Босна, *Политика*. Београд, 16/17. 2. 2014, стр. 6.
4. Клајн, Н. (2008). *Доктрина шока*. Загреб: В.Б.З.
5. Куљић, Т. (2014). Буна или револуција?, *Политика*. Београд, 11. 2. 2014.
6. Митровић, Љ. (2008). *Савремени Балкан у кључу геополитике*. Београд: ИПС.
7. Митровић, Љ. (2009). *Транзиција у периферни капитализам*. Београд: ИПС.
8. Митровић, Љ. (2014). *Геополитичка транзиција Балкана*. Нови Сад: Прометеј.
9. Оте, М. (2009). *Слом долази*. Бања Лука: Романов.
10. Оте, М. (2010). *НИН*, број 3093, 08. 04. 2010, стр. 72-74.

11. Панарин, А. (2007). *Савремени рат као рат богатих против сиромашних*. Београд: Нова Европа.
12. Held, D. & A. McGrew (2002). *Globalisation/Anti-Globalisation*. Cambridge: Polity Press.

Ljubiša R. Mitrović, Ph.D.
Dunja Veličković

NEOLIBERALISM, INEQUALITY AND SOCIAL CONFLICTS

Summary: *In this work, the focus of the analysis is on the processes of transition in post-socialist societies in the Balkans, their implications on the changes in social structure, the escalation and intensification of social inequalities and conflicts. A forced transition and a model of neoliberal dependent modernization in the Balkans have led to impoverishment, peripherization, recolonization, and protectorization of the countries of this geospace. In their contribution, the authors give an account of the phenomenology and etiology of „a transition without social responsibility“, and its effects on social and class relations, in the system with a division of social power of economic wealth/poverty. In the center of this work are social inequalities, the genesis of the structures and the dynamics of class conflicts in the Balkans, with special attention given to the space belonging to former Yugoslavia.*

The empirical research results point to an increase in the gravity and number of conflicts in the social sphere, their intensification and transformation into anti-systemic ones. The authors discuss the current events – „demonstrations of workers“, „riots of the poor“ in the Balkans (an incident of social rebellion/rebellion of embittered people in the Federation of Bosnia and Herzegovina), as well as transformations from potential „conflicts per se“ into open conflicts /“social war“ between the majority class – the new „third class“ of the depraved/impoverished „sansculottes“ and the tycoon-oligarch minority, “new money” compradoric and plutocratic class; between the population of losers and new winners/profiteers of the transition.

In the concluding remarks, the authors examine the issue of possible directions / scenarios of the result of the contemporary global crisis, and the performance strategies of social agents in the world and in the Balkans. Also, they underline the need for changing the paradigm in modern conflictology from systemic/functionalistic to Neo-Marxistic /actionalistic.

Key words: *neoliberalism, inequalities, poverty, class conflicts, alternatives.*